

Bart Hetebrij

Datum: 2013-05-21

Samenvatting

0:00 tot 0:10 Bart Hetebrij is Humanistisch Raadsman geweest bij defensie tot 1 februari 2013. We gaan vandaag praten over zijn leven en werk. Hij werd geboren in een gereformeerd gezin in Utrecht, er waren thuis drie kinderen. Vader was jurist en de kinderen moesten altijd mee naar de kerk. De heer Hetebrij nam actief deel aan het jeugdwerk in de kerk, maar op een gegeven moment ging het gereformeerde leven hem tegenstaan. Hij vertelt daar wat meer over. Met zijn ouders ging het niet goed, het was geen makkelijke jeugd. Op school ging het wel goed. Meneer Hetebrij ging eerst Rechten studeren, stapte over naar Kunstgeschiedenis. Na een jaar stopte hij en moest hij in militaire dienst in Middelburg. Daar werd hij ingedeeld als administrateur, maar hij vond dat niks. Hij werd overgeplaatst naar Schalkhaar. Daar werkte hij - wel met behoud van kaderverplichting - in een magazijn. Thuis ging het inmiddels slechter. Toen werd hij in het Militair Hospitaal geplaatst, in de Kromhoutkazerne, waar hij besloot een opleiding tot Operatieassistent te volgen. Hij vertelt wat het werk inhield. Dit vond hij leuk. Hij kon hier echter zijn creativiteit niet voldoende in kwijt. Hij ging filosofie studeren in Utrecht. Hierin studeerde hij af, bij Henk Manschot die later bij de Universiteit voor Humanistiek zou werken. Hij vertelt over de onderwerpen waarin hij afstudeerde: pastorale macht volgens Foucault. Na zijn studie ging hij in Groningen werken in het academisch ziekenhuis. Hij kon een stage lopen bij personeelszaken. Toen hij de vacature zag voor Humanistisch Raadsman bij defensie sprak hem dat meteen aan. Hij werd geplaatst op de JWF-kazerne in Assen en moest nog een part time opleiding volgen. Hij vertelt welke colleges hij volgde en wat hij miste in de opleiding.

0:10 tot 0:20 De heer Hetebrij werd drie weken ingewerkt als Humanistisch Raadsman, hij vond dat kort. Hij vertelt over de functie en de taken die hij had. Vaak moest hij creatieve manieren vinden om mensen die niet konden aarden bij defensie uit dienst te laten gaan. Dat liep vaak via de psycholoog en dat vond hij niet prettig. De dienst was nog behoorlijk macho en iedereen deed eigenlijk maar wat. Veel grote verhalen aan de bar. De heer Hetebrij heeft met enkele anderen begin jaren negentig een brief opgesteld om de geestelijke verzorging te verbeteren. Met het opschorten van de dienstplicht moest naar een nieuwe grondslag gezocht worden voor de geestelijke verzorging. Jongens werden nu immers niet meer gedwongen in een situatie die ze misschien niet wilden. Hij zocht zelf het liefst naar het harmoniemodel. Hij noemt zijn houding: kritisch betrokken. In de 20 jaar dat hij raadsman was heeft hij gezien: om iets te veranderen moet je in het centrum van de organisatie opereren. Hij vertelt over zijn eerste periode in Leeuwarden.

0:20 tot 0:30 Toen de uitzendingen in beeld kwamen, moest de heer Hetebrij kiezen tussen werken in Leeuwarden of Assen. Het werd Assen, het 43e Infanteriebataljon. Daar zat al een dominee. Dat was lastig, op hetzelfde bataljon. Ze gingen naar Srebrenica. Hij vertelt over de voorbereidingen. Het betrof zo'n 1000 man en hij schreef een verslagje voor Ego. Ze begeleidden als GV' ers de overgang van Nederlands militair naar de inzet in een

Thesaurus

*Beroepskeuze; Godsdienst;
Militaire dienst; Militaire opleiding*

*Militaire dienstplicht; Geestelijke
verzorging; Jaren tachtig; Ethisch
dilemma*

*Opwerken; Voorbereiding missie;
Srebrenica; Beschrijving legering;
Contact met lokale bevolking*

conflictgebied. Hoe ging je met privacy, zinvolheid van de missie? Hij had een heleboel geestelijk verzorgers geronseld om mee te doen. Een soldaat van Dutchbat 2 kwam uit eigen ervaring ook vertellen hoe het was. Hij vertelt aan welke ethische en andere dilemma's ze aandacht besteedden. Daarna werden ze uitgezonden, hij vertelt in welke wereld hij terecht kwam. Zelf zat hij bij de Bravo compagnie in Srebrenica zelf. Hij vertelt over de huisvesting, er was al sprake van schaarste. Hij beschrijft het dagelijks leven in die bizarre omstandigheden. Hij vertelt hoe de omgang was met de lokale bevolking. De opdracht die ze hadden was niet waar te maken. Er waren beschuldigingen, infiltraties.

0:30 tot 0:40 Na zijn verlof kon de heer Hetebrij in 1995 niet verder komen dan Zagreb. Daar zaten ze met veel te veel mensen bij elkaar. De heer Hetebrij heeft in juli 1995 de groep die uit Srebrenica terugkeerde mede opgevangen. Er werd een hele groep hulpverleners ingevlogen. Daarna volgde eerst het verlof en daarna de verhoren. Mensen kregen problemen, dat zat met name op de maatschappelijke beeldvorming en erkenning. De BNMO in Doorn werd ingeschakeld: konden we iets leren van Indiëveteranen om de Dutchbatters te helpen? Daar bleken wel lijnen tussen te trekken. Ook op Beukbergen gebeurde veel, enkele jaren werd daaraan gewerkt. De heer Hetebrij vertelt welke thema's werden behandeld die jaren. Er waren ook feiten die vrijkwamen en steeds we nieuwe politieke consequenties konden hebben. In 2000 ging de heer Hetebrij naar de Koninklijke Luchtmacht. Daarmee maakte hij verschillende uitzendingen mee, onder meer naar Kirgizië. Daar kreeg hij de opdracht 'hearts and minds' te winnen, wat prachtig werk was want hij kon humanitaire hulpacties opzetten en operaties laten uitvoeren en dergelijke.

Srebrenica; Belastende herinneringen; Geestelijke verzorging; Erkenning; Doofpot; Verwerking; Minister van defensie; Persvoorlichting defensie

0:40 tot 0:50 De heer Hetebrij vertelt over zijn tijd in Kirgizië en wat hij allemaal deed voor de lokale bevolking. Hij kwam door het hele land en beschikte over een magazijn vol hulpgoederen. Daarvoor heeft de heer Hetebrij nog zes maanden bij de Alphacompanie in Novi Travnik gezeten, in Bosnië, in het kader van SFOR 7. Hij vertelt hoe de situatie daar was in 1999-2000. Hij organiseerde excursies, hij vertelt daar wat meer over. Het doel was niet enkel ontspanning, mensen moesten even uit de compound en bijvoorbeeld wat lokale kinderen zien. Hij vond deze uitzending lang duren. Hij was getrouwd en had twee kinderen. Daarna kwam Kirgizië, en daarna ging de heer Hetebrij naar de Koninklijke Marechaussee. Er zat in 2010 een grote reorganisatie aan te komen. Men wilde naar competente managers, maar de heer Hetebrij dacht: de hele organisatie moet toch competent zijn? Daar heeft hij toen stukken over geschreven en lezingen over gehouden. Hij had uitgesproken ideeën over de organisatie en de manier van leiding geven. Hoe ga je met elkaar om? Hoe integer gaat dat? Als je dat niet op orde hebt, kun je van andere organisatiestructuren niet echt iets verwachten. Trage vragen werden belangrijk: wat wil ik met mijn werk, met mijn leven?

Humanitaire hulp; Contact met lokale bevolking; Kinderen thuis; Reorganisaties; Defensie-organisatie

0:50 tot 1:00 De heer Hetebrij heeft van de BNMO geleerd dat ervaringen uitwisselen een goed instrument is om jezelf te helpen. Hij reflecteert op het werk van de geestelijk verzorger, op impliciet humanisme. In een grote organisatie als Defensie heb je mensen die het moeilijk vinden dicht bij zichzelf en authentiek te blijven. Daar ziet hij wel een rol voor zichzelf als GV'er. Naast de grote geschiedenissen zijn er kleine, individuele levensverhalen. Hij is ook mee geweest met drie terugkeerreizen naar Libanon. Op een van die reizen werd een veteraan ten onrechte opgepakt door de lokale politie. Trauma's zijn er in alle oorlogen, stellen we vast. In

Geestelijke verzorging; Defensie-organisatie; Levensvragen; Terugkeerreis; Srebrenica; Stoffelijke overschotten

2011 is meneer Hetebrij nog 6 weken voor ISAF naar Kandahar geweest rond de verhuizing. Hij vertelt wat over de lokale situatie. Op de terugkeer in Oezbekistan werd hij vastgehouden door de grensbewaking. Hij ook nog terug geweest naar Bosnië en naar Srebrenica voor een terugkeerreis. Met veteranen heeft hij toen een herdenkingstocht naar Potocari gelopen. Er zouden de volgende dag veel mensen herbegraven worden. De mensen die deelnamen aan de tocht gaven de kisten aan elkaar door, dat hoorde bij het ritueel.

1:00 tot 1:10 De heer Hetebrij vertelt over de werkzaamheden die hij na zijn uitzendingen nog verrichtte met veteranen. In 2012 is hij - inmiddels bij de Koninklijke Marine in geplaatst - mee geweest op de HMS Amsterdam. Daarna ging hij mee op de missie Ocean Shield. Hij vertelt wat hij zag op die reis, in Turkije, Saoedi Arabië, Djibouti, de kust van Somalië. Ze maakten een zware storm mee. Hij maakte mee hoe een Omaans vissersschip werd aangehouden na een gijzeling. Daarbij heeft de heer Hetebrij nog een zeemansbegrafenis moeten verzorgen, met hulp van een tolk en in overleg met een imam. Dat ging vanaf dat vissersbootje. Ook hebben ze nog as verstrooid vanaf hun eigen schip. De heer Hetebrij heeft altijd geprobeerd zijn taak goed uit te voeren, hij vond het ook mooi werk. Hij is steeds meer teruggegaan naar het levensverhaal van de mensen zelf. Vaak schrijft hij dat zelf op, en geeft dat aan de mensen zelf. Als ze dan nog verder willen praten, dan kan dat. Hij vertelt hoe hij dat via de leer van Baumeister aanpakt. De heer Hetebrij geeft enkele concrete voorbeelden van zulke gesprekken en situaties waarin veteranen dat met hem willen bespreken.

*Geestelijke verzorging;
Voldoening; Functie en taak;
Improviseren; Friendly fire*

Uitleg vreemde woorden

Schalkhaar (=locatie); Kirgizië; Alma Ata (=locatie)